

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
DÖVLƏT STATİSTİKA KOMİTƏSİ**

Azərbaycan Respublikası Dövlət
Statistika Komitəsinin 151/t
nömrəli, 29 oktyabr 2014-cü il
tarixli əmri ilə təsdiq edilmişdir

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
DÖVLƏT STATİSTİKA KOMİTƏSİNİN
2014-2017-Cİ İLLƏR ÜÇÜN
STRATEJİ PLANI**

BAKI – 2014

Mündəricat

Giriş

- 1. Missiya**
- 2. Baxış**
- 3. Dəyərlər**
 - 3.1. Təşkilati dəyərlər**
 - 3.2. Mənəvi dəyərlər**
- 4. Üstünlüklər**
- 5. İmkanlar və meyllər**
- 6. Əsas məqsədlər**
- 7. Strateji hədəflər və fəaliyyətlər**
- 8. Monitoring və qiymətləndirmə**
 - 8.1. İnkişaf Konsepsiyasında statistika orqanları üçün irəli gələn vəzifələrin yerinə yetirilməsi**
 - 8.2. İnkişaf Konsepsiyasında nəzərdə tutulmuş işlərin həyata keçirilməsinə statistik məlumat təminatı**

Giriş

“Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin 2014-2017-ci illər üçün Strateji Planı” “Azərbaycan 2020: gələcəyə baxış” İnkişaf Konsepsiyası, “2013-2017-ci illərdə rəsmi statistikanın inkişafı” Dövlət Proqramı və digər konsepsiya və fəaliyyət planları çərçivəsində hazırlanmışdır. Planda Dövlət Statistika Komitəsinin strateji baxımdan daha önəmli tədbirlərin yerinə yetirilməsi nəzərdə tutulmuşdur.

Son illər ərzində iqtisadiyyatın bütün sahələri üzrə rəsmi statistika məlumatlarının əldə edilməsi məqsədilə Komitə tərəfindən müvafiq rəsmi statistika hesabatları, onlara dair metodoloji göstəriş və təlimatlar, həmçinin yekun məlumatların işlənməsi və əldə edilməsi məqsədilə proqram-metodoloji məsələlər hazırlanmış, nəticədə dövrü statistik məlumatların mütəmadi olaraq rəhbər qurumlara, mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarına, iqtisadi yönümlü elmi-tədqiqat institutlarına, mətbuata və geniş ictimaiyyətə çatdırılması təmin edilmişdir.

Strateji planda Komitənin müəyyən olunmuş dövr üçün missiyası, statistik işlərin təşkili və yerinə yetirilməsinə baxışı, işlərin yerinə yetirilməsi mərhələlərində yanaşılan və tələb edilən dəyərləri, Dövlət Statistika Komitəsinin məqsədləri, statusu, tutduğu mövqe, onun üstünlükləri və imkanları, yaxın və uzaq perspektiv üçün inkişaf meylləri, beynəlxalq əlaqələri, əsas məqsədlər, hədəflər və fəaliyyətlər, kadr potensialının təkmilləşdirilməsi və təhsil, statistika sahəsində beynəlxalq standartlara cavab verən metodologiyaların hazırlanması, makroiqtisadi sabitliyin təmin edilməsi məqsədilə ölkə iqtisadiyyatının modernləşdirilməsi və cəmiyyətdə baş verən proseslərin rəsmi statistikada adekvat əks etdirilməsinin zəruriliyi və s. üzrə statistikanın yaxın perspektiv üçün yerinə yetirməli olduğu məsələlər əhatə olunmuşdur.

Yuxarıda göstərilənlərin həyata keçirilməsi üçün 2014-2017-ci illər üzrə strategiya əsasında etibarlı, vaxtlı-vaxtında və müqayisəli statistik məlumatların istehsalının inkişafı, təkmilləşdirilməsi və onların əldə olunması nəzərdə tutulmuşdur. Bununla əlaqədar olaraq, əsas hədəf kimi, aşağıdakıların həyata keçirilməsi qarşıya qoyulmuşdur:

- statistik məlumatların səmərəliliyinin artırılması, istifadəçilərə göstərilən xidmətlərin təkmilləşdirilməsi və institusional mühitin inkişaf etdirilməsinin təmin olunması;

- “Azərbaycan-2020: gələcəyə baxış” İnkişaf Konsepsiyası çərçivəsində rəsmi statistikada istehsal olunan məlumatlardan istifadə üçün statistikaya olan ehtiyacın artırılmasını nəzərə almaqla həyatın keyfiyyəti, biznesin qloballaşdırılması, ətraf mühitin sabitliyi, makroiqtisadi sabitlik, digər iqtisadi və sosial fenomenləri əks etdirən göstəricilərin hazırlanması;

- sosial, iqtisadi, demoqrafik, ekoloji və digər dəyişikliklərin müşahidəsi və təhlili, müxtəlif strategiyaların formalaşdırılması və həyata keçirilməsi nəticəsində səmərəliliyin qiymətləndirilməsinə imkan verən keyfiyyətli statistik məlumatların əldə olunması;

- respondentlərlə əlaqələrin gücləndirilməsi və onlara düşən statistika yükünün azaldılması;

- statistika sistemində keyfiyyətin idarə edilməsi və metaməlumatlar sisteminin inkişafı.

Hesab olunur ki, yuxarıda göstərilənlərin həyata keçirilməsi nəticəsində dövlət statistika sistemində işlərin daha yüksək səviyyədə yerinə yetirilməsinə, gələcəkdə günün tələblərinə uyğun layihələrin hazırlanmasına və reallaşdırılmasına peşəkar mütəxəssislər və gənc kadrlar sayəsində müvəffəq olunacaqdır.

1. Missiya

Dövlət Statistika Komitəsinin əsas missiyası ölkədə davamlı inkişafa dair, sosial-iqtisadi vəziyyət, elmi-texniki inkişaf, ölkə, region və sahə səviyyəsində qarşılıqlı təsərrüfat əlaqələrini, struktur dəyişikliklərini və istehsalın səmərəliliyini səciyyələndirən statistik məlumatlarla idarəetmə orqanlarının, iqtisadi subyektlərin, elmi işçilərin və istifadəçilərin ehtiyaclarını ödəməkdən ibarətdir.

2. Baxış

Ölkənin davamlı inkişafı istiqamətində verilmiş səlahiyyətlərdən istifadə etməklə, Dövlət Statistika Komitəsi sosial-inkişaf haqqında daha düzgün qərarların əldə edilməsi üçün istifadəçiləri yüksək səviyyədə hazırlanmış statistik məlumatlarla təmin etməlidir.

3. Dəyərlər

3.1. Təşkilati dəyərlər

Keyfiyyətlilik və dinamiklik - Dövlət Statistika Komitəsinin (bundan sonra Komitə) qarşıya qoyulan vəzifələri yüksək keyfiyyətlə həyata keçirməsi, statistik məlumatların obyektivliyini və beynəlxalq standartlara uyğun müqayisəliliyini və icmal statistik materialların aşkarlığını təmin etmək üçün vahid statistik məlumatlandırma sisteminin yaradılmasına, qanunvericilik çərçivəsində məlumatların yığılması, işlənməsi, ötürülməsi və yayılmasında istifadə edilən prinsip və metodların daim təkmilləşdirilməsinə, rəsmi statistika sahəsində dünyanın qabaqcıl statistika ənənələri və elmi nailiyyətlərinin tətbiq edilməsinə yönəltmək;

Şəffaflıq və peşəkarlıq - rəsmi statistikada vəziyyətin real əks etdirilməsini, məlumatların istifadəçilər arasında ədalətli yayılmasını, müvafiq icra hakimiyyəti orqanları üçün həlledici əhəmiyyəti olan amillərin seçilməsini, bununla yanaşı, bir tərəfdən xərclər və respondentlərə düşən yük arasındakı nisbəti, digər tərəfdən isə bu üstünlükləri nəzərə almaqla, hamı tərəfindən başa düşülən məlumatların əldə edilməsində vətəndaşların hüquqlarına hörmət edilməsini təmin etmək, statistikaya olan inamı saxlamaq məqsədilə, elmi prinsipləri və peşəkarlıq etikasını nəzərə almaqla, ciddi peşəkarlıq mülahizələrinə uyğun olaraq, statistik məlumatların toplanması, işlənməsi, saxlanması və təqdim edilməsinin metod və qaydaları barədə qərarlar qəbul etmək;

Konfidensiallıq - fiziki və ya hüquqi şəxs olmasından asılı olmayaraq, statistik məlumatların hazırlanması üçün statistika orqanları tərəfindən toplanan fərdi məlumatların ciddi şəkildə konfidensial xarakter daşması və yalnız statistik məqsədlər üçün istifadə edilməsi;

Qanunilik - vəzifə və hüquqların həyata keçirilməsində Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasını, “Rəsmi statistika haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununu, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərman və sərəncamlarını, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərar və sərəncamlarını, Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələri və Dövlət Statistika Komitəsi haqqında Əsasnaməni rəhbər tutmaq;

Beynəlxalq əməkdaşlıq - “Statistika sahəsində ikitərəfli və çoxtərəfli əməkdaşlıq bütün ölkələrdə rəsmi statistika sistemlərinin təkmilləşdirilməsinə yardım edir” prinsipini əldə rəhbər tutaraq, statistikanı beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırmaq və statistik məlumatların beynəlxalq müqayisəliliyini təmin etmək;

İctimai etimad - fiziki və hüquqi şəxslərin qanuni maraqlarına ziyan vurmamaq və fəaliyyət istiqamətlərinə uyğun olaraq, səlahiyyətləri daxilində maraqların həyata keçirilməsini dəstəkləmək, görülən işlər barədə hesabatları ictimaiyyətə təqdim etmək və ictimai etimadı daim doğrularaq möhkəmləndirmək;

Səmərəli idarəetmə - faydalı iş əmsalının artırılması məqsədilə cari idarəetmədə zərurətdən irəli gəlməyən elementləri vaxtında aradan qaldırmaq və onların yaranmaması üçün qabaqlayıcı tədbirləri həyata keçirmək.

3.2. Mənəvi dəyərlər

Rəsmi statistikanın keyfiyyətliliyini və ictimaiyyətin statistikaya inamını təmin etmək üçün bu sahədə proqramların həyata keçirilməsi üzrə işlərin təşkili və aparılması statistika məlumatlarının düzgünlük, obyektivlik, peşəkar standartlar və etika, hesabat verimliliyi və uyğunluq, yanlış istifadənin qarşısının alınması, rəsmi statistikanın mənbələri, konfidensiallıq, qanunvericilik, milli əlaqələndirmə, beynəlxalq standartlardan istifadə etmək, beynəlxalq əməkdaşlıq prinsiplərinə əsaslanır;

Əhəmiyyətlilik, obyektivlik və əlverişlilik - rəsmi statistika iqtisadi, demoqrafik, sosial və ekoloji vəziyyət haqqında məlumatlarla hökuməti, iqtisadi dairələri və ictimaiyyəti təmin etməklə, demokratik cəmiyyətin informasiya sisteminin zəruri elementi hesab edilir. Bu məqsədlə, praktiki dəyərə malik olan rəsmi statistika məlumatları, ictimai məlumatlara vətəndaşların hüquqlarına hörməti təmin etmək üçün rəsmi statistika orqanları tərəfindən obyektiv əsasda hazırlamaq və yaymaq;

Peşəkar standartlar və etika - rəsmi statistikaya etibarını qoruyub saxlamaq məqsədilə, elmi prinsipləri və peşəkarlıq etikasını nəzərə almaqla, ciddi peşəkarlıq mülahizələrinə uyğun olaraq, statistik məlumatların toplanması, işlənməsi, saxlanması və təqdim edilməsinin metod və qaydaları barədə qərarlar qəbul etmək;

Hesabat verimliliyi və uyğunluq - məlumatların düzgün şərhini asanlaşdırmaq üçün məlumatların statistika sahəsində mənbələr, metodlar və qaydalarla əlaqəli elmi standartlara uyğun təqdim olunmasını təmin etmək;

Yanlış istifadənin qarşısının alınması - statistik məlumatların səhv izahını və ya yanlış istifadəsini şərh etmək hüququnu həyata keçirmək;

Rəsmi statistikanın mənbələri - statistik məqsədlər üçün məlumatların istər statistik müayinə, istərsə də inzibati mənbələrdən alınmasını təmin etmək, keyfiyyəti, vaxtında olmanı, xərcləri və respondentlərə düşən yükü nəzərə almaqla mənbələri seçmək;

Qanunvericilik - statistika sisteminin fəaliyyət göstərdiyi qanunlar, normalar və tədbirlər dairəsinin hamıya çatdırılmasını təşkil etmək;

Milli əlaqələndirmə - statistika sistemində uyğunluq və səmərəliliyin təmin edilməsi üçün ölkə səviyyəsində statistika fəaliyyətinin əlaqələndirilməsini həyata keçirmək;

Beynəlxalq standartlardan istifadə edilməsi - beynəlxalq konsepsiyalardan, təsnifatlardan və metodlardan istifadə edilməsi, bütün rəsmi səviyyələrdə statistika sisteminin uyğunluq və səmərəliliyinin təmin olunmasına imkan yaratmaq.

4. Üstünlüklər

▪ Dövlət Statistika Komitəsi idarəetmə orqanlarını, müəssisələri, idarə və təşkilatları, işgüzar dairələri və geniş ictimaiyyəti statistik məlumatlarla təmin etmək üçün ümumdövlət sistemidir.

▪ Dövlət Statistika Komitəsi ölkənin inkişafını izləyərək, mövcud vəziyyətin əks etdirilməsi məqsədilə müstəqil, tərəfsiz və etibarlı rəsmi statistika məlumatlarının istehsalı ilə məşğul olan əhəmiyyətli bir qurumdur.

▪ Ölkədə iqtisadi, demoqrafik, sosial və ekoloji sahələrdə bazar münasibətlərinin inkişafı və möhkəmləndirilməsi prosesində rəsmi statistika məlumatlarının istehsalçısı kimi mərkəzi funksiyaya malikdir və Azərbaycan Milli Statistika Sisteminin əlaqələndiricisidir.

▪ Ölkədə statistika sahəsində vahid dövlət siyasətinin formalaşmasında iştirak edən və bu siyasətin həyata keçirilməsində əsas qurumdur.

▪ “Rəsmi statistika haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa və Komitənin Əsasnaməsinə uyğun olaraq qarşıda duran vəzifələrin icra edilməsi ilə bağlı daxili kadr siyasətində yüksək bilik və bacarığa malik olan gənc mütəxəssislərə daha çox üstünlük verilir.

- Dövlət Statistika Komitəsinin statistika praktikasında istifadə etdiyi qayda və standartlar beynəlxalq standartların tələblərinə tam uyğunlaşdırılmış və aparılan islahatlara xüsusi diqqət yetirilmişdir.
- Müstəqillik illərində ölkə başçısı tərəfindən statistikanın inkişafı ilə bağlı 5 uzunmüddətli dövlət proqramı təsdiq olunmuş və onlar müvəffəqiyyətlə həyata keçirilmişdir.
- Azərbaycanın rəsmi statistikasında keyfiyyətin təmin olunması və metaməlumatlar sistemi yaradılmış və bunun nəticəsi olaraq, sertifikatlaşdırma sahəsində dünya liderlərindən olan “BureauVeritas” şirkətinin apardığı audit nəticəsində Azərbaycanda dövlət orqanları arasında Dövlət Statistika Komitəsi birinci olaraq, 15 avqust 2013-cü il tarixində “Rəsmi statistika məlumatlarının istehsalı və yayılması” sahəsində İSO 9001-2008 standartı üzrə sertifikata layiq görülmüşdür.
- Respondentlərin üzərinə düşən yükün azaldılması və vaxt itkisi nöqtəyi nəzərdən hesabların “real vaxt” rejimində qəbulu tətbiq edilmişdir.

5. İmkanlar və trendlər

İmkanlar

Rəsmi statistikada həyata keçirilən fəaliyyətlər üzrə statistikanın müxtəlif bölmələri üzrə statistik məlumatların hazırlanmasına nail olunmuşdur. Sosial-iqtisadi, demoqrafik və ekoloji göstəricilər əsasında məlumat bazaları, onların dinamikaları yaradılmış, ayrı-ayrı sahələr üzrə qruplaşdırılmışdır. Belə ki:

Əmək statistikasının sahəsi - ölkənin əmək bazarını xarakterizə edən əhali və əmək ehtiyatları, məşğul əhəlinin sayı, işçi qüvvəsinin hərəkəti, əmək şəraiti, əmək bazarında tələb və təkliflər, işsizliyin səviyyəsi, əmək haqqı, işçi qüvvəsinə çəkilən xərclərin dəyəri, kadrların peşə hazırlığı və iqtisadi fəal əhəlinin digər göstəricilərini özündə əks etdirir;

Qiymət statistikasının sahəsi - istehlak mallarının və əhaliyə göstərilən pullu xidmətlərin orta illik qiymətlərini, sənaye, kənd təsərrüfatı, balıqçılıq və meşə təsərrüfatı məhsullarının istehsalçı qiymətlərinin, nəqliyyat, poçt və telekommunikasiya tariflərinin, tikinti, həmçinin idxal və ixrac mallarının qiymət səviyyəsini, dinamikasını və istehlak qiymətləri indeksinin beynəlxalq müqayisəsi haqqında məlumatları özündə əks etdirir;

Sənaye və tikinti statistikasının sahəsi - mədənçıxarma, emal, elektrik enerjisi, qaz və buxar istehsalı, bölüşdürülməsi və təchizatı, su təchizatı, tullantıların təmizlənməsi və emalı, energetika və tikinti kimi fəaliyyət sahələrini əhatə edir və özündə sənayenin iqtisadiyyatda yeri, istehsal edilmiş məhsulun həcmi, istehsala çəkilən xərclər, əsas fondlar, işçilərin sayı və orta aylıq əmək haqqı, regionlar üzrə

sənayenin əsas göstəriciləri, natura ifadəsində məhsul istehsalı və digər əsas statistik göstəriciləri əks etdirir;

Milli hesablar sistemi və makroiqtisadi göstəricilər statistikası - bazar iqtisadiyyatı şəraitində makroiqtisadi prosesləri özündə əks etdirən, 150-dən çox ölkədə tətbiq edilən ikitərəfli göstəricilər sistemidir. Milli hesablar statistikasına daxil olan sahələrdən biri də maliyyə və bank statistikasıdır. Bu sahədə Azərbaycan Respublikasının dövlət büdcəsinin gəlir və xərcləri, iqtisadiyyata yönəldilən xarici və daxili investisiyalar, əhalidən cəlb olunmuş əmanətlər, manatın məzənnəsi, iqtisadiyyata kredit qoyuluşları və sığorta barədə məlumatlar əks etdirilir;

Xidmət statistikası - təhsil, elm, mədəniyyət, səhiyyə, sosial təminat, idman, cinayətkarlıq, hüquqpozma, nəqliyyat, rabitə və s. sahələri özündə cəmləyir;

Kənd təsərrüfatı və ekologiya statistikası - kənd təsərrüfatının ümumi məhsulu, əsas kənd təsərrüfatı bitkilərinin əkin sahəsi, məhsul istehsalı və məhsuldarlıq, mal-qara və quşların sayı, əsas növ heyvandarlıq məhsullarının istehsalı, meşəçilik, balıqçılıq və ovçuluq təsərrüfatları, torpaq, meşə resursları və onların qorunması, balıq ovu və vətəgə əhəmiyyətli balıqların artırılması və mühafizəsi, ovçuluq təsərrüfatlarının əsas iqtisadi göstəriciləri və onlardakı dırnaqlılar, xəzli heyvanlar, ev quşları haqqında məlumatlar əldə edilir;

Əhali və gender statistikası - insan inkişafının demografik aspektləri əhalinin sayı, təbii və mexaniki hərəkəti, sağlamlığı, ömür uzunluğu, əhalinin yaşlaşması, reproduktiv sağlamlıq və digər geniş sahəli məsələləri özündə cəmləyir;

Ticarət statistikası - özündə daxili və xarici ticarət statistikas, iaşə, pullu xidmət, ticarət və turizm sahələrini birləşdirir;

Əhalinin həyat səviyyəsi və ev təsərrüfatlarının tədqiqatı statistikası - ölkə əhalisinin vərdiş, sağlamlıq və ümumilikdə, insan kapitalının inkişafı meyarı olan asudə vaxtdan istifadənin öyrənilməsinin təkmilləşdirilməsi, ölkə iqtisadiyyatının hazırkı inkişaf mərhələsində əhali qruplarının vərdişlərinin öyrənilməsi, çoxamilli statistik təhlil üsulu əsasında yoxsulluq üzrə milli metodikanın, habelə əhalinin orta təbəqəsinin müəyyənləşdirilməsi metodikasına dair metodologiyaların hazırlanması, tətbiq olunması və müvafiq müayinələrin keçirilməsi, əhalinin gəlir və xərcləri arasındakı differensiasiyanın mümkünlüyü baxımından, cəmiyyətdə sabilliyin əsasını təşkil edən varlıqlar, orta təbəqə və kasıblar arasındakı fərqlərin, orta statistik sakinin yaşayış şəraitinin öyrənilməsi, əhalinin həyat səviyyəsinin və yaşayış şəraitinin qiymətləndirilməsinin təkmilləşdirilməsini özündə əks etdirir;

Məlumatların yayılması sahəsi - statistik məlumatların istifadəçilərinin sorğularının qısa zaman ərzində tam şəkildə cavablandırılması Komitə daxilində işin, sorğuların cavablandırılması mexanizminin təkmilləşdirilməsini təmin etmişdir. Statistik məlumatların istifadəçilərinin sorğularının vaxtında tam, dolğun təmin

olunması məqsədilə Dövlət Statistika Komitəsi sistemi üzrə daxili elektron sənəd dövriyyəsi istifadəyə verilmişdir. Bu da işin səmərəliliyini artırmış, məlumatların vahid təqdim edilməsi mexanizmini və ona mərkəzi nəzarəti təmin etmişdir.

Meyllər

Dünya standartlarına inteqrasiya meylləri - Azərbaycan öz dövlət müstəqilliyini əldə etdikdən sonra bir çox təşkilatların tam hüquqlu üzvü olmuş və bununla əlaqədar müəyyən öhdəliklər götürmüşdür. Onlardan biri ölkənin sosial-iqtisadi inkişafı və dünya birliyinə inteqrasiyası ilə bağlı müxtəlif statistik məlumatların təqdim edilməsidir. Məhz bu səbəbdən, Komitənin fəaliyyətinin ən mühüm istiqamətlərindən birini beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlıq təşkil edir. Azərbaycan statistikasının təkmilləşdirilməsinin əsas istiqamətlərindən biri ölkədə istifadə olunan statistik metodologiyanın daha da inkişaf etdirilərək beynəlxalq tövsiyə və standartlara uyğunlaşdırılması və iş təcrübəsində tətbiqi olmuşdur. Metodologiyanın yeniləşdirilməsi, təkmilləşdirilməsi və beynəlxalq tövsiyələrə uyğunlaşdırılması məlumatların müqayisəliliyinin təmin olunmasına və beynəlxalq təşkilatların və digər ölkələrin statistika xidmətləri ilə statistik informasiyaların qarşılıqlı mübadiləsinə imkan verəcəkdir;

Beynəlxalq əlaqələrin güclənməsi - Komitə öz səlahiyyətinə aid olan məsələlər üzrə, müəyyən olunmuş qaydada, xarici ölkələrin statistika orqanları ilə və beynəlxalq təşkilatlarla beynəlxalq hüquq normalarına müvafiq əlaqələr yaradır, onlarla əməkdaşlıq haqqında müqavilələr bağlayır və bu sahədə Azərbaycan Respublikasını təmsil edir, beynəlxalq səviyyədə konfrans, müşavirə və seminarlar təşkil edir, habelə hökumətlərarası və beynəlxalq qeyri-hökumət təşkilatlarının təşkil etdikləri tədbirlərdə iştirak edir. Beynəlxalq müqavilələrə uyğun olaraq, ölkənin iqtisadi, demoqrafik, sosial və ekoloji vəziyyətinin digər ölkələrdəki vəziyyətlə müqayisəsi məqsədilə xarici ölkələrin statistika orqanlarından müvafiq statistik məlumatlar əldə edilir.

Azərbaycan Respublikası və Avropa İttifaqı və onun üzvü olan dövlətlər arasında imzalanmış Tərəfdaşlıq və Əməkdaşlıq Sazişi (TƏS) tərəflər arasında ticarət, investisiyaların qoyuluşu və təşviqi, Avropa İttifaqı və Azərbaycan Respublikası arasında transsərhəd xidmətləri, əqli mülkiyyət hüquqları, kapital qoyuluşu, onun sərbəst dövriyyəsinin təmin edilməsi və digər sahələrdə əməkdaşlığın əsasını qoymuşdur;

Qloballaşmanın dərinləşməsi – gələcək illərdə milli statistika sisteminin təkmilləşdirilməsi, daha da inkişaf etdirilməsi və beynəlxalq təcrübənin tətbiqinin

genişləndirilməsi məqsədilə qloballaşma aspektində aşağıdakı tədbirlərin görülməsi prioritet vəzifələr hesab olunur:

- statistik konsepsiya və məlumatlarla təsvir edilmiş proseslərin və hadisələrin milli xüsusiyyətini nəzərə alaraq, statistikanın bütün mümkün səviyyələrində beynəlxalq statistik standartların tətbiq edilməsi;

- istifadəçilərin tələblərini, milli və regional şərtlərin xüsusiyyətlərini nəzərə alaraq, milli statistik məlumatların və metaməlumatların əlaqəsini təmin edən beynəlxalq standartların tətbiqi;

- statistik məlumatların və metaməlumatların beynəlxalq statistik sistemlərlə mübadiləsinin genişləndirilməsi;

- milli statistika xidmətinin beynəlxalq statistik təşkilatlarla əməkdaşlığı, beynəlxalq statistik tədbirlərdə fəal iştirak, ikitərəfli əməkdaşlıq, təcrübə və praktikanın beynəlxalq statistik sistemlərlə mübadiləsi;

- qlobal rəsmi statistika sistemində milli statistikanın gücləndirilmiş inteqrasiyası, beynəlxalq statistik təşkilatlar və xidmətlərlə sıx əməkdaşlıq.

6. Əsas məqsədlər

Rəsmi statistikanın məqsədi statistik məlumatların rolunun artırılmasına, hüquqi və fiziki şəxslərin hüquqlarına hörmət edilməklə və ilkin məlumatlar məxfi saxlanmaqla onların mənafeyinə xidmət etməkdir.

Rəsmi statistikanın əsas məqsədi ilkin məlumatların məxfiliyini təmin etməklə ölkədə sosial-iqtisadi vəziyyəti, elmi-texniki inkişafı, ölkə, region və sahə səviyyəsində qarşılıqlı təsərrüfat əlaqələrini, struktur dəyişikliklərini və istehsalın səmərəliliyini səciyyələndirən statistik məlumatlarla idarəetmə orqanlarının, iqtisadi subyektlərin, elmi işçilərin ehtiyaclarının ödənilməsindən ibarətdir.

Rəsmi statistikanın məqsədi statistik məlumatların obyektivliyinin və beynəlxalq standartlara uyğun olaraq müqayisəliliyinin təmin edilməsindən, icmal statistik materialların aşkarlığını təmin edən vahid statistik məlumatlandırma sisteminin yaradılmasından, bu qanunun tələbləri çərçivəsində məlumatların yığılması, işlənməsi, məlumat bazasında yerləşdirilməsi, ötürülməsi və yayılmasında istifadə edilən prinsip və metodların daim təkmilləşdirilməsi, səmərəliləşdirilməsi və rəsmi statistika sahəsində dünyanın qabaqcıl statistika ənənələri və elmi nailiyyətlərinin tətbiq edilməsindən ibarətdir.

Rəsmi statistikanın məqsədi vəziyyətin real əks etdirilməsini, məlumatların istifadəçilər arasında ədalətli yayılmasını, müvafiq icra hakimiyyəti orqanları üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edən amillərin seçilməsini, bununla yanaşı, bir tərəfdən xərclər və respondentlərə düşən yük arasındakı nisbəti, digər tərəfdən isə bu

üstünlükləri nəzərə almaqla, hamı tərəfindən başa düşülən məlumatların əldə edilməsində vətəndaşların hüquqlarına hörmət edilməsini təmin etməkdir.

Komitənin əsas məqsədlərindən biri də “Azərbaycan 2020: gələcəyə baxış” inkişaf konsepsiyasından statistika orqanları üçün irəli gələn vəzifələrin icrası nəticəsində əldə olunan nailiyyətlər haqqında informasiya ilə dövlət idarəetmə orqanlarını təmin etməkdən ibarətdir.

7. Strateji hədəflər və fəaliyyətlər

Strateji hədəf 1. Milli hesablar sistemi və makroiqtisadi göstəricilərin Statistikası

Növbəti illərdə MHS-2008-in ÜDM göstəricisinin həcmi, strukturu və artım sürətinə təsir edən amillərin praktikaya statistik tətbiqi, mal və xidmətlərin “Ehtiyatlar - istifadə” balanslar sisteminin inkişaf etdirilməsi, dövlət sektoru hesablarının “MHS-2008”-in yeniləşdirilmiş tələblərinə uyğun qurulması, milli hesablar sistemində aktiv və passivlər balansı göstəricilərinin təkmilləşdirilməsi nəzərdə tutulur.

Strateji hədəf 2. Sosial-iqtisadi statistika

Ümumdünya kənd təsərrüfatı siyahıyaalınması çərçivəsində 2015-ci ildə Azərbaycanda kənd təsərrüfatı siyahıyaalınmasının keçirilməsi, daxili turizmin öyrənilməsinə dair sorğu anketinin və metodologiyanın hazırlanması, seçmə müşahidənin aparılması, fiziki şəxslər tərəfindən həyata keçirilən və bəyan edilməsi qanunla tələb edilməyən idxal-ixrac əməliyyatlarına dair sorğunun metodologiyasının təkmilləşdirilməsi, sorğunun aparılması, gənclərin, həmçinin xaricdə, o cümlədən “2007-2015-ci illərdə Azərbaycan gənclərinin xarici ölkələrdə təhsili üzrə Dövlət Proqramı” çərçivəsində təhsil alıb Azərbaycana qayıdan gənclərin işlə təmin olunmasına dair müayinə metodologiyasının hazırlanması və keçirilməsi, körpə və 5 yaşadək uşaq ölümü hallarının qeydiyyatına dair statistik müayinənin keçirilməsi, nəticələrinin nəşri, ev təsərrüfatlarında informasiya-kommunikasiya texnologiyasından istifadəyə dair seçmə müşahidənin aparılması, dəmir yollarının siyahıyaalınması metodologiyasının hazırlanması və təşkili, elm, texnologiya və innovasiya statistikasının təkmilləşdirilməsi və innovasiyanın iqtisadiyyata təsirinin ölçülməsi, layiqli əməyin səviyyəsinin öyrənilməsi məqsədi ilə keyfiyyətli məşğulluğun qiymətləndirilməsinə dair metodologiyanın hazırlanması və statistik müayinənin keçirilməsi, “İnsan kapitalı”nın statistik öyrənilməsinə dair metodoloji

izahatların, statistik göstəricilər sisteminin hazırlanması və tətbiqi, “Əhalinin iqtisadi fəallığı”na dair seçmə müayinənin rüblər üzrə keçirilməsi, seçmənin şəbəkənin baş məcmusunda 1 faizə çatdırılması, “Ölkənin əmək bazarında qeyri-rəsmi əmək fəaliyyəti ilə məşğul əhalinin sayının qiymətləndirilməsi”nə dair metodologiyanın hazırlanması və seçmə statistik müayinənin keçirilməsi, fərdi sahibkarlar, fiziki şəxslər də daxil olmaqla, kiçik sahibkarlıq subyektlərinin iqtisadi siyahıya alınmasının keçirilməsi, “Yaşıl iqtisadiyyat”ı əhatə edən statistik göstəricilərə dair metodologiyanın və göstəricilər sisteminin hazırlanması, fərdi sahibkarlar və ev təsərrüfatları tərəfindən enerji məhsullarının istehlakı haqqında seçmə müayinənin keçirilməsi, valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqların, uşaq evlərini və internat məktəblərini məzun olaraq bitirmiş gənclərin işlə və yaşayış sahəsi ilə təmin edilməsi səviyyəsinin öyrənilməsi, ev təsərrüfatları tədqiqatı üzrə seçmənin şəbəkənin baş məcmusunda 0,5 faizə çatdırılması, çoxamilli statistik təhlil üsulu əsasında yoxsulluq üzrə milli metodikanın, habelə əhalinin orta təbəqəsinin müəyyənləşdirilməsi metodikasının hazırlanması və əhalinin ümumi sayında orta təbəqənin xüsusi çəkisinin hesablanması planlaşdırılır.

Strateji hədəf 3. Respondentlərə düşən statistik yükün azaldılması və statistik məlumat istifadəçiləri ilə iş

Komitə tərəfindən “Ağıllı hesabat” layihəsinin hazırlanması və tətbiqi, elektron məlumat bazasının yaradılması, məlumat bazasının strukturunun statistik registrə tam uyğunlaşdırılması, yerli statistika orqanlarının məlumat mübadiləsi imkanlarının artırılması, daxili məlumat şəbəkələrinin inkişaf etdirilməsi, rəsmi statistika məqsədləri üçün inzibati məlumatlardan istifadənin genişləndirilməsi, istifadəçilərin statistik məlumatlarla təmin olunması barədə sorğunun keçirilməsi, statistikanın cəmiyyətdəki rolu və istifadəçilərin tələbatının qiymətləndirilməsi ilə bağlı elmi-praktik konfransın keçirilməsi, “Regionların portretləri”nin yaradılması (“portret” formalarının hazırlanması və “şəxsi” portretlərin formalaşdırılması imkanlarının yaradılması), statistika portalının yaradılması və inkişafı nəzərdə tutulur.

Strateji hədəf 4. Beynəlxalq əməkdaşlıq və kadr potensialının möhkəmləndirilməsi

Növbəti illərdə də beynəlxalq sahədə Avropa Qonşuluq Siyasəti çərçivəsində beynəlxalq əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi, ölkədə rəsmi statistikanın inkişafı məqsədi ilə bağlanmış beynəlxalq müqavilələr çərçivəsində əməkdaşlığın həyata keçirilməsi, Dünya Bankının təşkilatçılığı ilə həyata keçirilən Beynəlxalq Müqayisələr

Proqramının növbəti mərhələlərində Azərbaycanın iştirakının təmin edilməsi, dövlət statistika orqanlarında fasiləsiz, yüksək ixtisaslı peşə hazırlığı sisteminin yaradılması və kadrların bacarıqlarının inkişaf etdirilməsi, Komitə tərəfindən yerli statistika orqanları mütəxəssislərinin təcrübə keçməsinin təşkil edilməsi, mütəxəssislərin qabaqcıl ölkələrin statistika təşkilatlarında qısamüddətli və uzunmüddətli təcrübə keçmələrinin təşkil edilməsi nəzərdə tutulur.

Strateji hədəf 5. Dövlət statistika orqanlarının fəaliyyətinin idarə edilməsi və maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi

Komitə tərəfindən təqdim edilən və digər dövlət qurumlarından alınan inzibati məlumatlara dair məlumat bazasının aparılması, statistik işlərin əmək tutumunun uçotunun avtomatlaşdırılmış sisteminin yaradılması, avtomatlaşdırılmış sisteminin aparılması, ölkədə həyata keçirilən islahatlar çərçivəsində Bakı Şəhər Statistika İdarəsinin və digər yerli statistika orqanlarının təşkilati strukturuna yenidən baxılması, regional qurumların fəaliyyət mexanizminin təkmilləşdirilməsi, statistika sisteminin İKT avadanlıqlarının yeniləşdirilməsi, daha müasir standart proqram təminatı paketlərinin, informasiya bazalarının, məlumat bazalarının idarə edilməsi sistemlərinin (MBİS) alınması və tətbiq edilməsi, yerli statistika orqanlarının müasir iş şəraiti olan inzibati binalarla təmin edilməsi nəzərdə tutulur.

Strateji hədəf 6. Statistika sistemində keyfiyyətin idarə edilməsi və metaməlumatlar sistemlərinin tətbiqi

Beynəlxalq iqtisadi və sosial təsnifatların Azərbaycan Respublikasının dövlət standartı kimi qəbul edilmiş milli analoqlarının ölkədə tətbiqinin genişləndirilməsi, BMT-nin Statistika Komissiyasının tövsiyələrini nəzərə almaqla, statistik təsnifatlara yenidən baxılması nəzərdə tutulur. Statistika müşahidələrinin idarə olunmasının səmərəliliyinin artırılması və idarəetmənin sadələşdirilməsi məqsədilə keyfiyyətin idarə olunması standartları çərçivəsində statistikanın bütün sahələrində müşahidələrin standart modellər üzrə təhlili; respondent və istifadəçilərə hesabat formaları və göstəricilər üzrə ətraflı məlumatın verilməsi, statistik proseslərin şəffaflığının nümayiş etdirilməsi məqsədilə statistik hesabat formaları və göstəricilər üzrə metaməlumatlar sisteminin yaradılması prosesinin davam etdirilməsi; metaməlumatlar sisteminin məlumat bazaları və digər internet informasiya ehtiyatları ilə əlaqələndirilməsi, hər bir göstərici üzrə məlumatların, hər bir məlumat üzrə metodologiyanın avtomatik əldə edilməsi üçün metaməlumatlar sisteminin məlumat bazalarına inteqrasiyasının təmin edilməsi əsas məqsədlərdəndir.

Strateji hədəf 7. Vahid statistik informasiya sistemi

Dövlət orqanları ilə rəsmi statistika məlumatlarının elektron mübadilə sisteminin yaradılması və təkmilləşdirilməsi, Dövlət Statistika Komitəsinin “e-sənəd dövriyyəsi-kargüzarlıq” sisteminin inkişaf etdirilməsi, yerli və regional məlumat şəbəkələrinin inkişaf etdirilməsi və bu mərkəzlərin texniki vasitələrlə təmin edilməsi, nəşr olunan bütün yekun statistik məlumatların ilkin məlumat bazalarına elektron inteqrasiyasının təmin edilməsi, coğrafi informasiya sisteminin yaradılması və inkişaf etdirilməsi nəzərdə tutulur.

Strateji hədəf 8. “Azərbaycan 2020: gələcəyə baxış” İnkişaf Konsepsiyasının icrası ilə bağlı Dövlət Statistika Komitəsi kollegiyasının 2013-cü il 27 fevral tarixli, 7/1 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmiş tədbirlərin yerinə yetirilməsinin təşkili

İnkişaf Konsepsiyasında statistika orqanları üçün irəli gələn vəzifələrin yerinə yetirilməsi

İnkişaf Konsepsiyasının yerinə yetirilməsi zamanı əldə olunan nailiyyətlərin ictimaiyyətə çatdırılması və ya haqqında fikir yürüdülməsi məqsədilə rəsmi statistik göstəricilərə müraciət olunur. Bu baxımdan, “Azərbaycan 2020: gələcəyə baxış” İnkişaf Konsepsiyası digər sahələrlə yanaşı, dövlət statistika sisteminin təkmilləşdirilməsi və inkişafı istiqamətində mühüm və uzunmüddətli tədbirlərin həyata keçirilməsini tələb edir. Ölkədə rəsmi statistikanın inkişaf siyasəti İnkişaf Konsepsiyası və Azərbaycanda rəsmi statistikanın inkişafı dövlət proqramları vasitəsilə həyata keçirilir. Konsepsiyada nəzərdə tutulmuş tədbirlərin həyata keçirilməsi ilə əlaqədar müxtəlif mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının və digər dövlət qurumlarının iştirakı ilə Milli Fəaliyyət Planında layihələrin hazırlanması və tətbiqi nəzərdə tutulur.

İnkişaf Konsepsiyasında nəzərdə tutulmuş işlərin həyata keçirilməsinə statistik məlumat təminatı

“Azərbaycan 2020: gələcəyə baxış” İnkişaf Konsepsiyasının Azərbaycanın sosial-iqtisadi inkişafındakı rolunu nəzərə alaraq Konsepsiyada nəzərdə tutulmuş məsələlərin həyata keçirilməsi haqqında statistik məlumatların əldə olunması və mərkəzi icra hakimiyyəti orqanları tərəfindən daha səmərəli qərarların qəbul edilməsi üçün onlara ötürülməsi; konsepsiyanın həyata keçirilməsində əldə olunmuş

nailiyyətlərin geniş ictimaiyyətə çatdırılması məqsədilə rəsmi statistik məlumatlardan istifadə olunması nəzərdə tutulur.

Strateji hədəf 9. Kadr potensialının təkmilləşdirilməsi və təhsil

İnsan ehtiyatlarının idarə edilməsi mexanizminin təkmilləşdirilməsi Dövlət Statistika Komitəsinin prioritet vəzifələrinə daxil olan məsələlərdən biridir. Kadrların seçilməsi, yerləşdirilməsi və yerdəyişməsi, karyera yüksəlişinin planlaşdırılması, peşəkarlıq səviyyəsinin artırılması, xidməti fəaliyyətin qiymətləndirilməsi, işçilərin təklif və rəylərinə baxılması və digər müvafiq işlərin təkmilləşdirilməsi, dövlət statistika orqanlarında müasir texnologiyadan istifadə etməklə insan ehtiyatlarının peşəkar inkişafı üçün balanslaşdırılmış və səmərəli sistemin yaradılması əsas məqsəd kimi qarşıya qoyulur. Mövcud imkanlara əsaslanan və mümkün yerdəyişmələr zamanı yüksək ixtisaslı kadr itkisinin qarşısının alınması və statistika sisteminin gücləndirilməsinə olan ehtiyacın təmin edilməsi məqsədilə insan ehtiyatlarının inkişafının vacibliyi və strateji məsələlərdən biri olduğu nəzərə alınır.

Dövlət statistika sistemində kadrların idarə edilməsi və kadr potensialının gücləndirilməsi sahəsində inkişaf perspektivləri aşağıdakı kimi müəyyən edilir:

- işçilərin fasiləsiz və sistemli şəkildə ixtisas səviyyəsinin, bilik və bacarıqlarının artırılması;
- işçilərin əmək fəaliyyətinin yüksəldilməsi məqsədilə motivləşdirici tədbirlərin həyata keçirilməsi;
- beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən təşkil edilmiş təcrübə və seminarlara rəhbər ehtiyat kadrlar siyahısına daxil edilmiş şəxslərin göndərilməsinə xüsusi diqqət yetirilməsi;
- Dövlətstatkomun kadr registrinə daxil edilmiş rəhbər vəzifələrə irəli çəkiləcək işçilərin peşəkarlıq, işgüzarlıq və şəxsi keyfiyyətlərinin öyrənilməsi;
- dövlət statistika orqanlarında işçi heyətin keyfiyyətinin yüksəldilməsi, kadr potensialının vəziyyətinin öyrənilməsi, kadrlara tələbatın proqnozlaşdırılması;
- iş mühiti, bu sahədə görülən tədbirlər və digər məsələlərlə bağlı Komitənin işçilərinin rəyinin öyrənilməsi;
- vakant rəhbər vəzifələrə ehtiyat kadrlar siyahısında olan daha perspektivli mütəxəssislərin təyin edilməsinə xüsusi diqqət yetirilməsi;
- statistika sistemində tətbiq olunan yeniliklər, beynəlxalq standartlarla işçilərin tanış edilməsi və maarifləndirilməsi məqsədilə yerli statistika orqanları ilə informasiya texnologiyaları əsasında məsafədən təhsil yolu ilə treninqlərin keçirilməsinin təkmilləşdirilməsi;

- səmərəli rəhbər kadr ehtiyatlarının formalaşdırılması;
- rəhbər işçi və mütəxəssislərin hüquqi biliklərinin artırılması;
- gənc mütəxəssislərin statistika mühitinə uyğunlaşması işinin təşkili, onlardan səmərəli istifadə edilməsi;
- Dövlət Statistika Komitəsinin və yerli statistika orqanlarının mütəxəssisləri üçün SPSS, Stata və CSPRO proqram paketlərinin tədrisi üzrə, eləcə də gənc mütəxəssislərin İKT və digər müasir texnologiyalardan istifadə ilə bağlı qısamüddətli təlim kurslarının təşkil edilməsi.

8. Monitoring və qiymətləndirmə

8.1. Meyarların seçimi

Dövlət Statistika Komitəsi sistemində müxtəlif səviyyələrdə monitorinqlərin aparılması mütəmadi xarakter daşıyır. Belə ki, müstəqillik illərindən əvvəllər də, hazırda da Komitənin bütün qurumlarında monitorinqlər keçirilmişdir. Müasir tələblər və müasir keyfiyyət əlamətlərinin yenilənməsi statistika orqanlarında monitorinqlərin aparılması prosesini özlüyündə yeniləşməyə səbəb olmuşdur. 2012-ci ildən etibarən dövlət statistika sistemində keyfiyyətin idarəedilməsi sistemi əsasında bütün mərhələlərdə daxili monitorinqlərin keçirilməsi davam etdirilir. Avropa Statistika Bürosu tərəfindən Dövlət Statistika Komitəsinin Aparatında “Qlobal Qiymətləndirmə” layihəsi çərçivəsində monitorinq aparılmış və müvafiq tədbirlər həyata keçirilmişdir. Həyata keçirilən fəaliyyətlərin hesabatlılıq prinsipi əsasında həm daxili auditlər, yoxlamalar, həmçinin qlobal qiymətləndirmə çərçivəsində həyata keçirilməsi nəzərdə tutulur.

8.2. Keyfiyyət və təqdimatın daxili və xarici monitorinqi

Daxili monitorinqə sahə şöbələrinin rəhbərləri cavabdehdir.

Statistik istehsal prosesinin (müayinələrin planlaşdırılması, müayinənin layihəsinin hazırlanması, məlumatın toplanması, işlənməsi, təhlili və nəşri) mərhələlərinin keyfiyyətinin monitorinqi üçün prosedur və metodlar lazımi qaydada tətbiq edilmişdir. Bütün müayinələr üçün sahə əməliyyatları, məlumatların daxil edilməsi və kodlaşdırılmasına lazımi qaydada nəzarət edilmişdir. Nəticələrin nəzərdən keçirilməsi yalnız lazım olduqda həyata keçirilmişdir.

Statistik istehsal prosesləri üçün daxili (qeyd) stolüstü kitabçaları, təlimatlar və ya tövsiyələr bəzi sahələr üçün mövcuddur; sayıcılar üçün isə əl kitabçası ev təsərrüfatları müayinələri üçün mövcuddur.

Statistik məlumatların təqvimi ictimaiyyət üçün açıqdır və Dövlətstatkomun internet səhifəsində yerləşdirilmişdir. İllik proqramda statistik göstəricilər üçün məlumatlar sisteməlik olaraq toplanır.

Dövlətstatkom statistik məhsullar üçün standart sənədləşdirmənin təkmilləşdirilməsi və keyfiyyətin idarə edilməsi sisteminin həyata keçirilməsini hazırlamışdır. Standart sənədləşdirmə xarici istifadəçiləri daha yaxşı məlumatla təmin edir. Standart sənədləşdirmə prosesi mərhələsi zəif cəhətlərin və statistik məhsulun təkmilləşdirilməsi üçün potensialın aşkar edilməsində səmərəlidir.